

Veronika Myronenko¹

Katolicki Uniwersytet Lubelski im. Jana Pawła II

ORCID: 0009-0008-8221-4761

Stosunek Unii Europejskiej do aneksji Krymu 2014 roku: problemy i wyzwania

Wstęp

Jednym z bardzo aktualnych tematów podejmowanych w kontekście wojny w Ukrainie jest początek okupacji Krymu przez Rosję w 2014 roku. Aneksja Krymu bezwzględnie stanowiła naruszenie międzynarodowego prawa i wywołała ostrą reakcję ze strony Unii Europejskiej. W obliczu tego wydarzenia UE podjęła liczne działania mające na celu potępienie i skuteczne przeciwdziałanie agresji. Przez wprowadzenie sankcji gospodarczych, finansowych i politycznych oraz aktywne potępienie na forum międzynarodowym UE wyraziła stanowczy sprzeciw wobec aneksji Krymu, podkreślając jej nielegalność zgodnie z międzynarodowym porządkiem prawnym.

Ponadto UE kontynuowała dialog z Rosją, dążąc do deeskalacji konfliktu i poszukiwania pokojowego rozwiązania. Obecnie stosunek UE do aneksji Krymu w 2014 roku pozostaje jednym z kluczowych elementów jej polityki zagranicznej, skupiającej się na wsparciu Ukrainy, obronie jej integralności terytorialnej oraz wywieraniu presji na Rosję w celu przywrócenia stabilności i poszanowania międzynarodowych norm prawa. Oprócz tego UE aktywnie angażowała się w propagowanie tych kwestii na forum międzynarodowym w celu zwiększenia poparcia dla swojego stanowiska w sprawie aneksji Krymu.

¹ Veronika Myronenko – doktorantka, II rok, Szkoła Doktorska KUL i Instytut Nauk o Polityce i Administracji KUL; veronikamir5@gmail.com.

Przedmiotem niniejszego badania jest analiza działań Unii Europejskiej wobec aneksji Krymu w 2014 roku i współpracy z Ukrainą.

Tematem artykułu jest stosunek Unii Europejskiej do aneksji Krymu w 2014 roku. Celem jest ukazanie najważniejszych działań i form wsparcia Ukrainy przez Unię Europejską po tym wydarzeniu. Podjęto próbę odpowiedzi na pytanie, jakie są skutki pomocy Unii Europejskiej dla Ukrainy, jak zmieniła się sytuacja geopolityczna na świecie i w jaki sposób Unia wspierała Ukrainę w 2014 roku. Rozwiązania zostały zawarte w trzech częściach opracowania. W pierwszej części został przedstawiony aspekt ekonomiczny, który miał na celu szybkie rozwiązanie konfliktu, oraz przeanalizowano skuteczność wymienionych sankcji. Druga część wyjaśnia proces przejścia od polityki gospodarczej do dialogu politycznego. W tej części została przeprowadzona analiza skuteczności działań dyplomatycznych wobec aneksji Krymu. W trzeciej części określono metody oraz działania podejmowane we współpracy z Ukrainą w celu podtrzymywania stabilności w regionie i wzmocnienia bezpieczeństwa ogólnokrajowego.

Instrumenty ekonomiczne przeciwdziałania rosyjskiej okupacji terytoriów Ukrainy

18 marca 2014 roku Federacja Rosyjska nielegalnie dokonała aneksji Autonomicznej Republiki Krymu i miasta Sewastopol. Na to wydarzenie zareagowały nie tylko kraje sąsiadujące z Ukrainą, ale także cała Unia Europejska. Trzeba wspomnieć, że na Europejska zdecydowanie potępiła aneksję Krymu, uznając ją za rażące naruszenie międzynarodowego prawa oraz integralności terytorialnej Ukrainy. W odpowiedzi na działania Rosji podjęto liczne środki, m.in. nałożono na Rosję sankcje gospodarcze i dyplomatyczne oraz zwiększono wsparcie polityczne i ekonomiczne dla Ukrainy. Wspólnota międzynarodowa solidarnie z UE wyraziła swoje zaniepokojenie eskalacją konfliktu, co zaowocowało szeroko zakrojonymi działaniami mającymi na celu przywrócenie stabilności w regionie [Задорожний 2014: 262–265].

Warto nadmienić, że sankcje zawierały następujące elementy: gospodarcze, finansowe i polityczne, mające na celu wywarcie presji na rząd w Moskwie i zmianę jego postawy w związku z aneksją Krymu. Sankcje te miały na celu przywrócenie integralności terytorialnej Ukrainy oraz zakończenie działań destabilizujących w regionie. Obejmowały one różne środki, które miały wywołać szkody gospodarcze i polityczne Rosji, m.in. ograniczenia handlowe, zamrożenie aktywów oraz zakazy wjazdu dla wybranych osób i podmiotów związanych z rosyjskim rządem. Unia Europejska, działając wspólnie z innymi partnerami międzynarodowymi, dążyła do wywarcia

maksymalnej presji na Rosję, aby skłonić ją do poszanowania międzynarodowego prawa i suwerenności Ukrainy.

Sankcje gospodarcze obejmowały wprowadzenie ograniczeń handlowych, w tym embarga na import niektórych rosyjskich towarów, takich jak broń, towary wysokiej technologii i produkty podwójnego zastosowania, oraz ograniczenia eksportu produktów technologicznych do Rosji [Химичук, Стеблівський, Пашкіна 2022: 12–13]. Sankcje dotyczące eksportu towarów i technologii obejmowały przede wszystkim ograniczenia w zakresie handlu bronią, produktami wysokiej technologii oraz towarami o podwójnym zastosowaniu, czyli takimi, które mogłyby być wykorzystane zarówno w celach cywilnych, jak i wojskowych. Ponadto sektor wojskowy został całkowicie wykluczony ze współpracy, ponieważ może być wykorzystany przeciwko Ukrainie. Ograniczenia te rozszerzyły się również na produkty podwójnego zastosowania, obejmujące zaawansowane technologie informatyczne, telekomunikacyjne, a także niektóre materiały i substancje chemiczne, które mogłyby być użyte do produkcji broni. Takie działania miały na celu uniemożliwienie Rosji dostępu do kluczowych zasobów technologicznych, które mogłyby wspierać jej zdolności wojskowe i destabilizujące działania w regionie [Баскакова 2014: 19–25].

Należy zaznaczyć, że wprowadzono ograniczenia w zakresie eksportu takich produktów technologicznych, jak sprzęt elektroniczny, oprogramowanie czy maszyny, które mogłyby mieć zastosowanie w sektorze zbrojeniowym. Sankcje te miały na celu ograniczenie zdolności Rosji do prowadzenia działań zbrojnych oraz wywarcie presji na Moskwę w celu zmiany jej polityki wobec Ukrainy. Warto przejść od razu do skuteczności tych sankcji. Niestety, nie miały one znaczącego wpływu na działalność wojskową Rosji, ponieważ Unia Europejska nie była jedynym partnerem, który mógł dostarczać podobne artykuły. Współpraca z krajami Azji, takimi jak Chiny, Korea Północna i Iran, przyniosła Rosji większe korzyści, umożliwiając jej kontynuowanie działań wojennych na terytorium Ukrainy. Dzięki tym alternatywnym partnerom Rosja była w stanie zminimalizować skutki europejskich sankcji i utrzymać swoje zdolności militarne [Rodkiewicz 2014]. Trzeba też zaznaczyć, iż brak towarów z Unii Europejskiej częściowo utrudnił życie przeciętnych Rosjan, ale nie spowodował zmian oczekiwanych przez kraje członkowskie UE [Sharyshev 2016: 112–115].[®]Начало формы

Kolejnym aspektem są sankcje finansowe, obejmujące zamrożenie aktywów oraz różne ograniczenia dostępu do rynków i jednostek gospodarczych związanych z sektorem energetycznym, obronnym i finansowym. Sankcje nałożone na Rosję po aneksji Krymu w 2014 roku miały na celu ograniczenie zdolności finansowej kraju oraz wywarcie presji na Kreml. Warto zaznaczyć, że jednym z kluczowych środków było zamrożenie aktywów rosyjskich instytucji finansowych oraz osób fizycznych i prawnych powiązanych z reżimem

Putina, podejrzewanych o zaangażowanie w działania zagrażające bezpieczeństwu Ukrainy. Zamrożenie aktywów głównych władz kraju miało na celu osłabienie ekonomicznego zaplecza, które wspierały agresywne działania Rosji. Przede wszystkim chodziło o zamrożenie aktywów głównych władz kraju: Władimira Putina, Dmitrija Miedwiediewa, Siergieja Szojgu, Siergieja Ławrowa itp. Te sankcje finansowe miały nie tylko zablokować dostęp do środków niezbędnych do prowadzenia działań wojennych, ale także wywołać długotrwałe konsekwencje dla rosyjskiej gospodarki, ograniczając jej możliwości rozwoju i inwestycji na rynkach międzynarodowych.

Oprócz tego wprowadzono ograniczenia dostępu do rynków dla rosyjskich instytucji finansowych, co uniemożliwiło im korzystanie z instrumentów finansowych i usług bankowych dostępnych na rynkach międzynarodowych, zwłaszcza chińskich. Ograniczenia te obejmowały m.in. zakaz emisji obligacji oraz udzielania kredytów na rynkach europejskich i amerykańskich. Ważnym elementem sankcji finansowych było również ograniczenie dostępu Rosji do kapitału zagranicznego oraz utrudnienie możliwości pozyskiwania finansowania na międzynarodowych rynkach kapitałowych. Przez te działania kraje zachodnie dążyły do osłabienia rosyjskiej gospodarki i zmuszenia Kremla do poszukiwania źródeł finansowania poza Unią Europejską. Jednak skuteczność tych sankcji nie była tak duża, jak oczekiwano, ponieważ gospodarki krajów azjatyckich, takich jak Chiny, częściowo zrekomensowały te straty, pomagając Rosji przetrwać trudny okres po aneksji Krymu i wprowadzeniu sankcji.

Mimo to sankcje te miały znaczący wpływ na gospodarkę Rosji, prowadząc do spadku wartości rubla, co z kolei wpłynęło negatywnie na siłę nabywczą obywateli oraz stabilność gospodarczą kraju. Spadek wartości rubla sprawił, że koszty importu wzrosły, co przyczyniło się do inflacji i pogorszenia warunków życia przeciętnych Rosjan. W dłuższej perspektywie sankcje te utrudniły Rosji dostęp do międzynarodowych rynków finansowych i technologii, co osłabiło jej zdolność do modernizacji gospodarki i prowadzenia długoterminowych inwestycji [Lignowska-Kulpanowska 2018: 192–208].

Warto zaznaczyć, że spadek wartości rubla przyczynił się do wzrostu inflacji w Rosji. Wzrost cen artykułów codziennego użytku i usług zwykle prowadzi do zmniejszenia siły nabywczej obywateli, co wpłynęło na konsumpcję i inwestycje. Niepewność związana z wartością rubla zniechęciła inwestorów zagranicznych do lokowania kapitału w Rosji. Kryzys zaufania do stabilności waluty i gospodarki ograniczył przede wszystkim przepływ inwestycji zagranicznych, co może mieć długoterminowe konsekwencje dla rozwoju gospodarczego kraju. Sankcje gospodarcze wpłynęły na poziom inflacji, ponieważ osłabienie waluty skutkowało również wyższymi kosztami kredytów, co wpłynęło na mniejszą zdolność przedsiębiorstw

do finansowania działalności inwestycyjnej i rozwojowej oraz na rozwój sektora przedsiębiorstw [Korhonen 2019: 19– 21].

Wprowadzone ograniczenia zdolności nabywczej miały negatywny wpływ zarówno na rosyjskie przedsiębiorstwa, zwłaszcza te z sektora importującego, jak i na życie codzienne Rosjan, którzy musieli płacić więcej za artykuły sprowadzane z innych państw. W odpowiedzi na sankcje Rosja podjęła kroki w celu złagodzenia ich skutków, m.in. przez dywersyfikację rynków eksportowych i poszukiwanie nowych partnerów handlowych na rynku azjatyckim. Wzmocniono również stosunki rosyjsko-chińskie, co pozwoliło na częściowe zrekompensowanie strat wynikających z ograniczonego dostępu do rynków zachodnich. Dzięki temu Rosja mogła kontynuować swoje działania gospodarcze i polityczne mimo zachodnich restrykcji [Aleksashenko 2015].

Kluczowym elementem polityki gospodarczej stały się sankcje sektorowe, które bazowały na tym, że sankcje Unii Europejskiej skoncentrowały się na kluczowych sektorach gospodarki Rosji, takich jak sektor energetyczny, obronny i technologiczny. Obejmowały one zakaz dostępu do zaawansowanych technologii, a także ograniczenia eksportowe w zakresie energetyki. W sektorze energetycznym sankcje dotyczyły zakazu dostępu do zaawansowanych technologii niezbędnych do wydobywania i produkcji energii, wskutek czego ograniczono możliwości rozwoju i modernizacji rosyjskiego sektora paliwowo-energetycznego. Oprócz tego wprowadzono ograniczenia eksportowe w zakresie surowców energetycznych, co wpłynęło negatywnie na eksport rosyjskiego gazu i ropy naftowej, znaczące źródło dochodu Rosji [Aslund 2019: 14–16].

W sektorze obronnym sankcje skupiły się na ograniczeniach w zakresie handlu bronią oraz technologiami obronnymi, co miało na celu osłabienie potencjału militarnego Rosji oraz zmniejszenie jej zdolności do prowadzenia agresywnych działań wojskowych lub wspierania separatystycznych ruchów zbrojnych. Warto zauważyć, że sektor obronny Rosji nie odczuł znacząco nałożonych sankcji dzięki współpracy z Chinami. Ta współpraca umożliwiła Rosji dostęp do nowych technologii i możliwości rozwoju, co złagodziło negatywny wpływ sankcji na ten konkretny sektor gospodarki. Dzięki temu Rosja kontynuowała modernizację sił zbrojnych i utrzymać zdolności obronne na wysokim poziomie [Fleischer 2015].

W sektorze technologicznym sankcje miały na celu ograniczenie dostępu Rosji do zaawansowanych technologii, zwłaszcza związanych z sektorem telekomunikacyjnym, komputerowym i wysokich technologii. Skutkowało to zakazem inwestycji w rosyjskie start-upy i projekty innowacyjne. Spowodowało to ograniczenie dostępu do kapitału potrzebnego do rozwoju nowych technologii i pomysłów rosyjskich.

Z dużą dozą prawdopodobieństwa wprowadzenie wymienionych sankcji na Rosję przez Unię Europejską miało na celu wywarcie presji poprzez narzucenie ograniczeń gospodarczych i politycznych oraz podkreślenie naruszenia międzynarodowych norm i zasad. Warto zaznaczyć, że skuteczność tych środków w osiągnięciu zamierzonych celów była tematem dyskusji i analiz wielu naukowców, ale obecnie nie ma jeszcze oficjalnie podanych wyników dotyczących skuteczności tych sankcji. Próbę oceny skuteczności zastosowanych sankcji analizował m.in. Mirosław Sułek, który zauważył, że choć sankcje nałożone na Rosję przez Zachód mogły wydawać się początkowo łagodne, jednak sytuacja w rzeczywistości jest inna [Sułek 2014: 398–410].

Polski ekonomista Witold Orłowski wskazuje, że rosyjska gospodarka zmagająca się z licznymi problemami. Po pierwsze, istniał deficyt kapitału, który systematycznie i w ogromnych ilościach był wywożony za granicę przez oligarchów. Po drugie, gospodarka rosyjska była w dużym stopniu uzależniona od eksportu surowców, z których surowce energetyczne stanowiły aż 60% wszystkich wpływów. Po trzecie, była niewystarczająco konkurencyjna i technologicznie zacofana, z niewielkimi wyjątkami. Sankcje wobec Rosji nie ograniczyły się jedynie do problemów z kartami kredytowymi czy zakazem importu sprzętu o podwójnym zastosowaniu. Prawdziwe ryzyko tkwiło w potencjalnym odstraszeniu zagranicznych inwestorów, których obecność była niezbędna dla rozwoju gospodarczego kraju. Dlatego sankcje stosowano ostrożnie, pozostawiając Kremlowi możliwość wycofania się z konfliktu „bez utraty twarzy” [Orłowski 2014: 108–109].

Ocenianie skuteczności sankcji jest trudne, gdyż deklarowany cel ich zastosowania nie zawsze pokrywał się z rzeczywistym efektem. Sankcje były narzędziem wojny gospodarczej, która podlegała innym kryteriom efektywności niż normalne funkcjonowanie gospodarki. Podczas gdy współpraca przynosiła korzyści obu stronom, walka groziła stratami. W kontekście stosowania sankcji korzyści i koszty były dystrybuowane w sposób, który zależy od relatywnej siły stron konfliktu. Gdy strona stosująca sankcje miała przewagę, ponosiła koszty, które były jednak mniejsze niż te, które ponosił słabszy przeciwnik. W rezultacie to prowadziło do zmiany w stosunku sił na korzyść strony, która nakładała sankcje. Niemniej ocena efektywności tych sankcji stanowi wyzwanie metodologiczne. Pomimo tych trudności wprowadzone sankcje gospodarcze można uznać za skuteczne [Sułek 2014: 398–410].

Członkowie Unii Europejskiej regularnie monitorowali sytuację, analizowali różne mapy stworzone przez rząd Ukrainy, na których zaznaczone były zarówno obszary okupowane, jak i terytoria, na których toczyły się intensywne działania wojskowe. Po dokonanej analizie UE podejmowała decyzje dotyczące dalszego stosowania sankcji w zależności od postępów w negocjacjach pokojowych i przestrzegania prawa międzynarodowego przez Rosję.

Warto podkreślić, że wprowadzając sankcje, UE wprost dała do zrozumienia, że nielegalna aneksja Krymu i miasta Sewastopola była nieakceptowalna dla społeczności międzynarodowej. Kraje UE, działając jednomyślnie w kwestii sankcji, wyraziły swoje stanowisko wobec rosyjskich działań oraz wspierały Ukrainę w jej wysiłkach na rzecz zachowania suwerenności i integralności terytorialnej [Dunay 2014: 269–294]. Ta działalność państw członkowskich UE miała na celu przede wszystkim podkreślenie stanowiska unijnego oraz wspieranie Ukrainy w walce o przywrócenie swoich terytoriów, oraz zachowanie integralności terytorialnej [Віднянський 2023: 10–27].

Dyplomatyczna płaszczyzna działań Unii Europejskiej wobec agresji Rosji na Ukrainę w 2014 roku

W roku 2014 Unia Europejska prowadziła aktywną politykę nie tylko przez wprowadzanie wobec Rosji zakazów w sferze gospodarczej, lecz także na płaszczyźnie dyplomatycznej, dążąc do ugruntowania wspólnej reakcji na naruszenie prawa międzynarodowego. Przez zaangażowanie w różnych organizacjach międzynarodowych oraz inicjowanie działań na forum ONZ UE kierowała swoje wysiłki ku uzyskaniu szerokiego międzynarodowego poparcia dla stanowiska zakwestionowania aneksji Krymu [Харлан 2016: 86–100]. Ta zdecydowana reakcja UE była istotnym elementem strategii międzynarodowej zmierzającej do powstrzymania naruszeń integralności terytorialnej i suwerenności państw oraz podkreślenia znaczenia przestrzegania norm i zasad prawa międzynarodowego.

Nie mniej ważne były sankcje polityczne dotyczące ograniczeń wizowych i zakazów podróży dla wysoko postawionych rosyjskich urzędników oraz osób związanych bezpośrednio z aneksją Krymu. Należy podkreślić, że Unia Europejska jako pierwsza zawiesiła negocjacje dotyczące porozumienia o stowarzyszeniu z Rosją oraz udział Rosji w wielu międzynarodowych organizacjach i forum. Jednym z głównych środków było wprowadzenie ograniczeń wizowych oraz zakazów podróży dla wysoko postawionych rosyjskich urzędników oraz osób związanych z aneksją Krymu. Te środki miały na celu ograniczenie możliwości podróżowania tych osób do krajów Unii Europejskiej oraz innych państw, co stanowiło formę izolacji politycznej i dyplomatycznej Rosji.

Warto nadmienić, że zawieszenie negocjacji miało wyraźnie pokazać dezaprobatę UE wobec działań Rosji na Krymie oraz skłonić Kreml do pozostawienia okupowanych terytoriów Ukrainy. Ponadto UE zawiesiła udział Rosji w wielu międzynarodowych organizacjach i forach, co miało na celu ograniczenie jej wpływu na kształtowanie polityki międzynarodowej oraz odcięcie od platform dyplomatycznych i decyzyjnych. Te działania miały

wzmocnić izolację międzynarodową Rosji i wywierać presję na Kreml w kwestii przywrócenia integralności terytorialnej Ukrainy [Жиров 2014: 68–70].

Wszyscy europejscy operatorzy zostali zobowiązani do powstrzymania się od wszelkich płatności na rzecz administracji portowej w Kerczu i Sewastopolu. Uważano, że takie ograniczenie było częścią restrykcji wprowadzonych w odpowiedzi na działania, które naruszały integralność terytorialną, suwerenność i niezawisłość innego państwa. UE od 2014 roku nadal nie uznaje Krymu i Sewastopola za część Federacji Rosyjskiej. Kryzys krymski wywołuje napięcie w relacjach między Zachodem a Rosją, co prowadzi do wzrostu nieufności i może skutkować narastaniem nowej zimnej wojny. Sytuacja ta skłoniła Unię Europejską do rewizji strategii energetycznej i przyspieszenia redukcji zależności od rosyjskiego gazu. Jednakże niektórzy eksperci uważają, że choć kryzys ten zjednoczył kraje zachodnie i pobudził je do zacieśnienia współpracy, nie chcą one wracać do okresu zimnej wojny ani izolować Rosji na arenie międzynarodowej [Мателешко 2015: 119–131].

Kolejnym ważnym punktem było międzynarodowe potępienie. Unia Europejska aktywnie potępiła aneksję Krymu na arenie międzynarodowej i podejmowała działania w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz innych międzynarodowych organizacji, aby podkreślić nielegalność i bezprawność działań Rosji. Należy wspomnieć, że stosunek UE do aneksji Krymu pozostaje jednym z głównych obszarów polityki zagranicznej Unii Europejskiej w kontekście konfliktu w Ukrainie oraz relacji z Rosją. Wiadomo, że do dzisiaj UE kontynuuje działania mające na celu wsparcie Ukrainy i wywarcie presji na Rosję w celu przywrócenia stabilności oraz poszanowania międzynarodowego porządku prawnego. Wraz z dalszymi działaniami na rzecz zapewnienia wsparcia dla Ukrainy Unia Europejska utrzymuje stanowisko wspólnoty międzynarodowej w zakresie niedopuszczalności naruszania integralności terytorialnej państw oraz respektowania prawa międzynarodowego [Fischer 2015: 1–5].

Stosunek UE wobec tej kwestii pozostaje zasadniczym punktem jej starań o przywrócenie stabilności w regionie oraz wspieranie Ukrainy w jej walce o suwerenność i integralność terytorialną. UE nadal podejmuje działania mające na celu wywarcie presji na Rosję i przypomnienie jej o konieczności respektowania międzynarodowych zasad prawa, żeby zapewnić pokój i bezpieczeństwo na całym terytorium Ukrainy oraz w regionie Półwyspu Krymskiego. Przez utrzymanie stanowczych działań i jednolitego stanowiska wobec naruszeń terytorialnej integralności UE kontynuuje misję obrony międzynarodowego porządku prawnego oraz wspierania państw w regionie w ich dążeniu do stabilności i suwerenności [Мателешко 2015: 122–125].

Mimo wprowadzenia sankcji UE kontynuowała dialog z Rosją, dążąc do znalezienia dyplomatycznego rozwiązania kryzysu krymskiego oraz konfliktu na wschodzie Ukrainy. W trakcie tych rozmów Unia zawsze podkreślała

znaczenie dialogu jako kluczowego narzędzia w rozwiązywaniu konfliktów oraz deeskalacji sytuacji. Jednakże równocześnie, nie uznając aneksji Krymu za zgodną z międzynarodowym prawem, konsekwentnie podkreślała swoje stanowisko w tej sprawie. Warto zauważyć, że UE konsekwentnie podkreślała, że aneksja Krymu jest sprzeczna z zasadami międzynarodowego prawa oraz integralnością terytorialną Ukrainy. Ta konsekwencja działania i stanowiska UE miała na celu podkreślenie zasad praworządności oraz poszanowania integralności terytorialnej państw, co stanowiło kluczowy element jej polityki zagranicznej.

Stanowisko UE oparte było na zasadach zawartych w Karcie Narodów Zjednoczonych, zakazującej naruszania integralności terytorialnej państw przez agresję lub groźbę użycia siły, oraz na zobowiązaniach wynikających z Aktu Końcowego z Helsinek, który potwierdzał poszanowanie granic i terytorialnej jedności państw [Zięba 2015: 109–122].

27 marca 2014 roku Zgromadzenie Ogólne ONZ jednogłośnie potwierdziło swoje wsparcie dla suwerenności, niezależności politycznej, jedności i integralności terytorialnej Ukrainy w jej uznanych międzynarodowo granicach. Ta jednomyślna deklaracja była wyrazem jednoznacznego stanowiska międzynarodowej społeczności wobec naruszenia międzynarodowego prawa dokonanego przez Federację Rosyjską przez aneksję Autonomicznej Republiki Krymu i miasta Sewastopol. Tą rezolucją Zgromadzenie Ogólne ONZ potwierdziło swoje poparcie dla integralności terytorialnej Ukrainy oraz jej prawa do suwerennej decyzji w kwestiach politycznych i terytorialnych. Ponadto podkreślono zasadę niedyskryminacji, zgodnie z którą państwa członkowskie ONZ zobowiązują się do poszanowania granic oraz suwerenności innych państw [Красівський, Пуйда 2022: 557– 563].

Poparcie Zgromadzenia Ogólnego ONZ stanowiło dla międzynarodowej społeczności ważny sygnał, że naruszenie integralności terytorialnej Ukrainy nie będzie tolerowane, a Organizacja Narodów Zjednoczonych będzie bronić zasad międzynarodowego prawa. Ta jednomyślna rezolucja stanowiła potwierdzenie, że społeczność międzynarodowa stoi solidarnie na stanowisku obrony suwerenności i integralności terytorialnej wszystkich państw członkowskich ONZ.

Rezolucja zatytułowana *Integralność terytorialna Ukrainy*, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ większością głosów, stanowiła wyraźne potwierdzenie stanowiska międzynarodowej społeczności wobec naruszenia międzynarodowego prawa przez Federację Rosyjską przez aneksję Krymu i Sewastopola. W tej rezolucji ONZ wyraziła zdecydowane stanowisko, wzywając państwa członkowskie i organizacje międzynarodowe do nieuznawania zmian w statusie Krymu i Sewastopola oraz do powstrzymania się od działań, które mogłyby być interpretowane jako uznanie tych zmian statusu. Rezolucja ta stanowiła wyraźne potępienie działań Rosji. Przyjmując ją, Zgromadzenie

Ogólne ONZ podkreśliło znaczenie poszanowania granic państwowych oraz suwerenności każdego państwa członkowskiego, co jest fundamentalnym elementem utrzymania pokojowych stosunków międzynarodowych.

Ponadto zawierała ona wezwanie do powstrzymania się od działań, które mogłyby być interpretowane jako uznanie zmian statusu Krymu i Sewastopola. Był to sygnał dla państw i organizacji międzynarodowych, że międzynarodowa społeczność nie będzie tolerować naruszeń terytorialnej integralności żadnego państwa i wszelkie działania zmierzające do uzasadnienia lub legitymizacji aneksji będą stanowiły naruszenie międzynarodowego prawa i zasady niedyskryminacji. Warto dodać, iż przypominała również o zasadach, na których opiera się wspólnota międzynarodowa, a także zaakcentowała zobowiązanie do obrony zasad prawa międzynarodowego oraz wspierania suwerenności i integralności terytorialnej wszystkich państw członkowskich ONZ. Była to ważna deklaracja, mająca na celu utrzymanie pokoju i stabilności w regionie oraz zapewnienie, że wszelkie próby naruszenia międzynarodowego porządku prawnego nie będą tolerowane.

Wsparcie Ukrainy jako niezbędny element walki z rosyjską okupacją

Wiosną 2014 roku Europa stała w obliczu niepokojących zmian, gdy Rosja dokonała bezprecedensowego naruszenia międzynarodowego porządku poprzez aneksję Krymu. To złamanie zasad suwerenności i integralności terytorialnej skłoniło UE do stanowczego działania na rzecz obrony wartości demokratycznych i przestrzegania prawa. W tym kontekście UE wyraziła solidarność z Ukrainą, która w tym czasie zmagала się z narastającym kryzysem na swoim terytorium. Wsparcie udzielane przez UE Ukrainie w 2014 roku było nie tylko wyrazem solidarności z krajem znajdującym się w centrum napięć, lecz także manifestacją determinacji wspólnoty europejskiej w promowaniu pokoju, stabilności i wzmacnianiu demokracji na wschodzie kontynentu. Dlatego istotne jest przyjrzenie się konkretnym działaniom podjętym przez Unię Europejską w celu wsparcia Ukrainy w tym krytycznym dla jej przyszłości okresie.

W pierwszej kolejności UE zwiększyła swoje zaangażowanie w Ukrainę przez udzielanie jej wsparcia finansowego, politycznego i technicznego [Тимошук 2022: 83–86]. Pomoc udzielana Ukrainie przez UE obejmowała liczne programy pomocowe, wsparcie gospodarcze, reformy instytucjonalne oraz współpracę w dziedzinie bezpieczeństwa. W ramach tych działań UE koncentrowała się na wspieraniu Ukrainy w reformach instytucjonalnych, demokratyzacji, walce z korupcją oraz modernizacji gospodarki. Programy pomocowe miały na celu rozwój infrastruktury, sektora energetycznego,

edukacji i opieki zdrowotnej, co miało przyczynić się do osiągnięcia stabilności i zrównoważonego rozwoju w kraju. Działania te miały również umożliwić Ukrainie lepsze funkcjonowanie oraz lepsze perspektywy rozwoju w przyszłości.

Nie zabrakło też wsparcia technicznego, które UE zapewniała Ukrainie, a także ekspertyzy w zakresie reform instytucjonalnych, administracyjnych i prawnych. Programy szkoleniowe, doradcze oraz wymiana doświadczeń miały na celu wzmocnienie zdolności administracyjnych Ukrainy, oraz poprawę efektywności działania instytucji państwowych. Za istotnym wskaźnik działalności UE uważa się współpracę w dziedzinie bezpieczeństwa. Unia angażowała się we współpracę wojskową i obronną z Ukrainą, dostarczając wsparcie szkoleniowego, sprzętowego oraz technologicznego. Celem tych działań było wzmocnienie zdolności obronnych Ukrainy oraz zwiększenie bezpieczeństwa na wschodnich rubieżach kraju w obliczu agresji rosyjskiej.

Pomoc udzielana Ukrainie przez UE obejmowała wiele konkretnych programów i inicjatyw mających na celu wspieranie różnych obszarów życia społecznego i gospodarczego. Jednym z głównych obszarów wsparcia był rozwój infrastruktury, który obejmował inwestycje w modernizację dróg, mostów i innych ważnych elementów infrastruktury transportowej. Dodatkowo UE angażowała się w modernizację sektora energetycznego Ukrainy, wspierając projekty związane z efektywnością energetyczną oraz rozwój odnawialnych źródeł energii [Тимошук 2022: 81–82].

Współpraca z Ukrainą w obszarze bezpieczeństwa była także istotnym elementem pomocy ze strony UE. W ramach tego wsparcia UE prowadziła projekty mające na celu wzmocnienie instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo wewnętrzne oraz graniczne Ukrainy, zapewniając szkolenia dla służb bezpieczeństwa oraz wsparcie techniczne na rzecz poprawy kontroli granicznej i zwalczania przestępczości zorganizowanej. Całość tych działań miała na celu nie tylko zapewnienie natychmiastowej pomocy Ukrainie w czasie kryzysu, ale także umożliwienie jej długoterminowego rozwoju i wzmocnienie zdolności państwa do zapewnienia dobrobytu i bezpieczeństwa swoim obywatelom.

Wsparcie UE dla Ukrainy skierowane było również na wzmocnienie zdolności obronnej kraju w obliczu rosyjskiej agresji. Unia angażowała się we współpracę w zakresie bezpieczeństwa, udzielając Ukrainie wsparcia technicznego, szkoleniowego oraz dostarczając pomocy wojskowej w postaci sprzętu i infrastruktury [Kupiecki 2015: 9–12.]. UE udzieliła Ukrainie pomocy wojskowej w postaci infrastruktury, włączając w to np. sprzęt wojskowy, pojazdy opancerzone, systemy obrony przeciwrakietowej oraz sprzęt komunikacyjny. Dostawy miały na celu zwiększenie gotowości bojowej ukraińskich sił zbrojnych i poprawę ich zdolności obronnych. Unia Europejska angażowała się również w organizację wspólnych ćwiczeń wojskowych oraz

działań Rosji. Jednocześnie kontynuowano dialog z Rosją, dążąc do deeskalacji konfliktu i poszukiwania pokojowego rozwiązania.

Aspekt ekonomiczny, który był kluczowy dla szybkiego rozwiązania konfliktu, został przeanalizowany szczegółowo. Dokonano analizy dotyczącej wpływu pomocy finansowej i gospodarczej ze strony UE na sytuację w Ukrainie oraz na kształtowanie się sytuacji politycznej w regionie. Przebadano różnorodne mechanizmy wsparcia ekonomicznego, takie jak pożyczki, dotacje czy inne formy pomocy, oraz oceniono ich skuteczność w kontekście stabilizacji sytuacji w kraju i regionie. Dodatkowo pokazano także reakcję rynków finansowych oraz inwestorów na te działania, w celu zrozumienia długoterminowych perspektyw rozwoju gospodarczego Ukrainy oraz wpływu tych działań na sytuację polityczną i bezpieczeństwo w regionie.

Ważnym elementem zarówno obecnie, jak i w 2014 roku, jest dialog polityczny oraz negocjacje dotyczące wsparcia Ukrainy na wyższych szczeblach. Konieczne było popieranie Ukrainy zarówno w sposób finansowy, polityczny, jak i humanitarny, ponieważ w wyniku działań Rosji w 2014 roku cierpieli ludzie. Działania te miały na celu przede wszystkim podtrzymanie stabilności regionalnej i wzmacniania bezpieczeństwa krajowego.

Różnorodne inicjatywy UE dotyczące wsparcia Ukrainy w budowaniu ochrony przed zagrożeniami zewnętrznemu oraz wzmocnieniu struktur bezpieczeństwa w regionie były jednym z tematów omówionych na forach unijnych. Przeprowadzona analiza pokazała, że UE podejmuje szereg działań w celu wsparcia Ukrainy i zwalczania naruszeń międzynarodowego prawa, co wpływa na sytuację geopolityczną w regionie i wspiera Ukrainę w jej wysiłkach na rzecz zachowania suwerenności i integralności terytorialnej.

Bibliografia

- Aleksashenko Sergey. 2015. The ruble currency storm is over, but is the Russian economy ready for the next one? *Brookings*, <https://www.brookings.edu/articles/the-ruble-currency-storm-is-over-but-is-the-russian-economy-ready-for-the-next-one/> (dostęp 15.04.2024).
- Aslund Anders. 2019. Western economic sanctions on Russia over Ukraine, 2014–2019. *Focus* (4), 14–16.
- Dunay Pal. 2014. Die Auswirkungen der Ukraine-Krise auf die europäische und die euroatlantische Sicherheit – und was wir daraus lernen können. *OSZE-Jahrbuch*, 269–294.
- EU updates. 2015. Sanctions against Russia and Crimes. *Trade Compliance*, January. https://www.bakermckenzie.com/-/media/files/insight/publications/2015/01/eu-updates-sanctions-against-russia-and-crimea/files/read-publication/fileattachment/al_germany_sanctionsrussiacrimea_jan15.pdf (dostęp 30.03.2024).

- Fischer Sabine. 2015. European Union sanctions against Russia. *Stiftung Wissenschaft und Politik* (17), 1–5.
- Fleischer Paweł. 2015. Rosyjski przemysł obronny w świetle sankcji. *Rzeczpospolita*, <https://defence24.pl/sily-zbrojne/rosyjski-przemysl-obronny-w-swietle-sankcji> (dostęp 16.04.2024).
- Grupa ECR. 2014. Projekt Rezolucji w sprawie inwazji Rosji na Ukrainę. Parlament Europejski, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-7-2014-0263_PL.html (dostęp 12.03.2024).
- Haran Olexiy, Burkovskiy Petro. 2022. The EU nad Ukraine's public opinion: Changing dynamic". *Joint Brief* (25), 2–10.
- Korhonen Iikka. 2019. Economic sanctions on Russia and their affairs. *CESifo Forum* (4), 19–21.
- Kupiecki Robert. 2015. Konflikt zbrojny na Ukrainie a bezpieczeństwo europejskie. *Zeszyty Naukowe AON* (3), 9–12.
- Lignowska-Kulpanowska Malwina. 2018. Kryzys ekonomiczny w Federacji Rosyjskiej w latach 2014–2016. *Historia@Teoria* (7), 192–208.
- Orłowski Witold. 2014. Sankcje w dawkach, *Polska Zbrojna* (9), 108–109.
- Rodkiewicz Witold. 2014. Putin w Szanghaju: Strategiczne partnerstwo na chińskich warunkach. *OSW*, <https://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/analizy/2014-05-21/putin-w-szanghaju-strategiczne-partnerstwo-na-chińskich-warunkach> (dostęp 15.03.2024).
- Sankcje UE wobec Rosji – kalendarium". Rada Europejska. <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/why-sanctions/sanctions-against-russia/timeline-sanctions-against-russia/> (dostęp 21.04.2024).
- Sankcje UE wobec Rosji. Rada Europejska. <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/why-sanctions/sanctions-against-russia/> (dostęp 10.04.2024).
- Solidarność UE z Ukrainą. Rada Europejska. <https://www.consilium.europa.eu/pl/policies/eu-response-ukraine-invasion/eu-solidarity-ukraine/> (dostęp 27.03.2024).
- Sharyshev Aleksander. 2016. Strategic partnership between Russia and China and sustainability of bilateral relations". *Comparative Politics Russia* (7), 112–115.
- Sulek Mirosław. 2014. Zachodnie sankcje wobec Rosji – sens i skuteczność. *Rocznik Strategiczny*, 398–410.
- Unijna pomoc dla Ukrainy. https://european-union.europa.eu/index_pl (dostęp 20.05.2024).
- Zgromadzenie Ogólne ONZ potępia aneksję Krymu. Przeciw m.in. Korea Północna i Syria. 2014. tvn24.pl, 27.03.2014 roku. <https://tvn24.pl/swiat/zgromadzenie-ogolne-onz-potepia-aneksje-krymu-przeciw-m-in-korea-polnocna-i-syria-ra412302-ls3356510> (dostęp 22.04.2024).
- Zięba Ryszard. 2015. Bezpieczeństwo europejskie czterdzieści lat po podpisaniu Aktu Końcowego KBWE. *Rocznik Integracji Europejskiej* (9), 109–122.
- Баскакова Анна. 2014. Окупація Кримського півострова та російсько-українське збройне протистояння на сході України. Політичні інститути та процеси (3), 19–25.

- Віднянський Степан. 2023. Війна Росії проти України й пошук нової системи міжнародної безпеки». Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки, 10–27.
- Жиров Геннадій. 2014. Анексія Криму, причини та наслідки. Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка (45), 68–70.
- Задороний Олександр. 2014. Наслідки незаконної анексії Кримського півострова Російською Федерацією. Юридичний науковий електронний журнал (6), 262–265.
- Красівський Орест, Пуйда Роман. 2022. Окупація Кримського півострова Російською Федерацією: реакція українських політичних партій. *Baltija Publishing*, 557–563.
- Мателешко Юрій. 2015. Анексія Криму Росією та її геополітичні наслідки. Геополітика України: Історія і сучасність (14), 119–131.
- Посилання санкцій Євросоюзу проти Росії. 2014. Інститут Всесвітньої Історії Національної Академії Наук України. <https://ivinas.gov.ua/viina-rf-proty-ukrainy/posylennia-sanktsii-yevropeiskoho-soiuzu-proty-rosii-analitychna-zapyska.html> (dostęp 5.04.2024).
- Сухобокова Ольга. 2015. Гуманітарна допомога Євросоюзу Україні під час російської агресії (2014–перша половина 2015 р.). Європейські історичні студії (1), 102–117.
- Тимошук Олеся 2022. Вплив російсько-української війни на євроінтеграційні процеси в контексті набуття Україною статусу кандидата в члени ЄС: Міжнародно-правовий аспект. Правовасистема: теорія і практика, 81–86.
- Харлан Ганна. 2016. Україна у східноєвропейській політиці Федеративної Республіки Німеччини 2005–2015 рр. Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки (25), 86–100.
- Химичук Анастасія, Стеблівський Роман, Пашкіна Анна. 2022. Санкційна політика проти Росії 2014–2022 рр: Прогалини та схеми обходу. *Trap Agresor*, 12–13.

Streszczenie

Niniejszy artykuł koncentruje się na aneksji Krymu przez Rosję w 2014 r., która stanowiła bezprecedensowe naruszenie międzynarodowego porządku prawnego, co wywołało natychmiastową reakcję społeczności międzynarodowej, w tym Unii Europejskiej. W obliczu tego naruszenia suwerenności i integralności terytorialnej Ukrainy UE podjęła liczne działania mające na celu potępienie i ukaranie Rosji, a także wsparcie Ukrainy w walce o niepodległość. Niniejszy artykuł analizuje stanowisko Unii Europejskiej w sprawie aneksji Krymu, skupiając się na problemach i wyzwaniach, które towarzyszyły jej reakcjom politycznym i gospodarczym. Omówiono konkretne działania podjęte przez UE, w tym nałożenie sankcji gospodarczych, politycznych i finansowych, a także wsparcie dla reform instytucjonalnych i współpracy w zakresie bezpieczeństwa. Ponadto artykuł przedstawia skuteczność tych środków i ich wpływ na stosunki UE–Rosja i społeczność międzynarodową. Celem autorki

jest wyjaśnienie złożoności i dynamiki reakcji Unii Europejskiej na kryzys krymski, a także wyzwań, przed którymi stoi ona w obliczu trwających działań Rosji w regionie.

The European Union's attitude to the annexation of Crimea 2014: problems and challenges

Abstract

This article focuses on the annexation of Crimea by Russia in 2014, which was marked as an unprecedented violation of the international legal order, which prompted an immediate response from the international community, including the European Union. Faced with this breach of Ukraine's sovereignty and territorial integrity, the EU undertook a series of measures aimed at condemning and penalizing Russia as well as supporting Ukraine in its struggle for independence. This article examines the European Union's stance on the annexation of Crimea, focusing on the problems and challenges that accompanied its political and economic responses. Specific actions taken by the EU, including the imposition of economic, political, and financial sanctions, as well as support for institutional reforms and security cooperation, are discussed. Additionally, the article presents the effectiveness of these measures and their impact on EU-Russia relations and the international community. The goal is to understand the complexity and dynamics of the European Union's response to the Crimea crisis, as well as the challenges it faces following after Russia's ongoing actions in the region.

Słowa kluczowe: sankcje polityczne, sankcje ekonomiczne, wsparcie dla Ukrainy, współpraca, UE, Ukraina

Keywords: political sanctions, economic sanctions, support for Ukraine, cooperation, EU, Ukraine